

Automatizace: Roboti přicházejí, dělníci odcházejí

Autor: Kevin Roose

Přestože to na veřejnosti neradi přiznávají, chtějí vás mnozí z vašich šéfů co nejrychleji nahradit stroji.

Vím to, protože jsem minulý týden strávil mezi korporátními hlavouy na každoročním setkání Světového ekonomického fóra v Davosu.

Před zraky veřejnosti řada z nich lomí rukama nad možnými negativními dopady rozvoje umělé inteligence a automatizace na pracující. Vystupují v panelových diskuzích věnovaných budování „na lidi orientované umělé inteligence“ pro „čtvrtou průmyslovou revoluci“ – což v davosštině znamená zavádění **strojového učení** a dalších vyspělých technik – a hovoří o nutnosti vytvořit záchrannou síť pro ty, kteří následkem automatizace přijdou o práci.

Za zavřenými dveřmi, jako třeba při setkání s čelními představiteli konzultačních a technologických společností, jejichž průčelí lemují davoskou promenádu, už ale „executivci“ mluví jinak. Ze všech sil se snaží co nejefektivněji zautomatizovat svou vlastní pracovní sílu, aby nijak nezaostali za konkurencí – to vše s minimálním ohledem na své zaměstnance.

Po celém světě vynakládají šéfové společností miliardy dolarů na proměnu svého podnikání ve **štíhlou a vysoce automatizovanou výrobu**. Zálibně se totiž dívají na tučné zisky, které může automatizace přinést a umělou inteligenci vidí jako zázračnou zkratku k úsporám, které by jim mohly dovolit osekát úseky s tisíci zaměstnanci možná jen na pouhých několik desítek lidí.

„Lidé si dnes kladou nesmírně ambiciózní cíle“, říká Mohit Joshi, šéf technologické a konzultační společnosti Infosys, která pomáhá ostatním podnikům při automatizaci jejich práce. „V minulosti se mluvilo o postupném snižování počtů zaměstnanců o pět nebo deset procent. Dnes často slycháme: ‚Proč by nám nemělo stačit jenom procento z lidí, které máme?‘“

Málokterý americký manažer otevřeně připustí, že touží zbavit se svých lidských zaměstnanců - to je v dnešní době plně nerovnosti velké tabu. Proto si vypracovali bohatou zásobu floskulí a eufemismů, za něž své záměry skrývají. Stroje lidské pracovníky nenahrazují, „ulehčují“ jim od nepříjemné, monotónní práce. Společnosti nepropouštějí, ale „procházejí digitální transformací“.

Podle průzkumu agentury Deloitte z roku 2017 53 % společností už začalo využívat stroje k úkonům dříve prováděným lidmi. Příští rok se má tento podíl vyšplhat na celých 72 %.

Posedlost vedení korporací umělou inteligencí se stává zlatým dolem pro firmy, které se specializují na „robotickou automatizaci procesů“ (tzv. RPA). Indická společnost Infosys hlásí třetinový vzestup roční tržby svého digitálního oddělení. Divize „kognitivních řešení“ společnosti IBM, která společně pomáhá zlepšovat efektivitu, se stala druhou největší v celé společnosti s příjmem 5,5 miliardy za minulé čtvrtletí. Investiční banka UBS předpokládá, že odvětví umělé inteligence by příští rok mohlo mít hodnotu až 180 miliard dolarů.

Kai-Fu Lee, autor knihy „AI Superpowers“ a dlouholetý vedoucí pracovník v oblasti technologie předpovídá, že umělá inteligence v průběhu příštích 15 let vymaže až 40 % pracovních míst na světě. V rozhovoru prohlásil, že manažeři jsou pod nesmírným tlakem akcionářů i dozorčích rad na maximalizaci krátkodobého zisku a trend automatizace je už pak vlastně „jen“ jakýmsi nevyhnutelným důsledkem.

„Všichni říkají, že přece nejde jen o hodnotu akcií. Ale nakonec to dopadá tak, že když to poděláte, letíte,“ říká.

Jiní odborníci předpovídají, že umělá inteligence více pracovních míst vytvoří, než jich vymaže a že tyto ztráty nejspíš nebudou žádnou katastrofou. Dodávají, že automatizace v některých případech pomohla lidem zvýšit produktivitu a dovolila jim soustředit na kreativnější úkoly namísto těch rutinních.

V časech politického neklidu a antielitářských hnutí na progresivní levici i nacionalistické pravici však nejspíš nepřekvapí, že tato automatizace postupuje potichoučku a mimo zraky lidu. Několik vysoce postavených lidí tento týden v Davosu odmítlo odpovědět na otázku, kolik peněz ušetřili automatizací práce, vykonávané dříve lidmi. A už vůbec nikdo se neodvážil nahlas vyslovit, že jeho konečným cílem je nahrazení lidských dělníků.

„V tom je ten zásadní rozpor“, říká ředitel Centra pro budoucnost práce technologické firmy Cognizant Ben Pring. „Na jedné straně na zisk orientované vedení prahne po maximální

automatizaci. Na druhé se však obávají pobouřené reakce občanské společnosti.“

Pro nepřikrášlenou verzi toho, jak někteří američtí titáni průmyslu hovoří o automatizaci za zavřenými dveřmi, si stačí poslechnout jejich asijské protějšky, kteří se často své záměry ani nijak zvlášť maskovat nesnaží. Předseda představenstva tchajwanského výrobce elektroniky Foxconn Terry Gou **promluvil** o plánech společnosti nahradit v příštích pěti až deseti letech 80 % dělníků roboty. Richard Liu, zakladatel čínské internetové obchodní společnosti JD.com, zase na loňské **ekonomické konferenci** řekl: „Doufám, že moje společnost jednoho dne dosáhne stoprocentní automatizace.“

Manažeři s oblibou tvrdí, že pracovníky, kteří přijdou o práci kvůli automatizaci, lze „přeškolit“ na jinou práci v rámci společnosti. Dokládají to třeba příkladem společnosti Accenture, který prý **v roce 2017 nahradila 17 000 administrativních pracovních míst bez propouštění**, protože se jí povedlo zaměstnance zaškolit na jinou práci jinde ve společnosti. Majitel Amazonu Jeff Bezos loni ve svém dopise akcionářům napsal, že přes 16 tisíc pracovníků ze skladů prošlo kurzy na velice žádané pracovní pozice v oblastech jako zdravotní péče nebo letecká mechanika, které z 95 % uhradila společnost.

Tyto programy jsou ale dost možná výjimkami, které potvrzují pravidlo. Přestože najdeme řadu příkladů úspěšné rekvalifikace – optimisté rádi zmiňují **program v americkém Kentucky**, kde se ze skupinky někdejších havířů stali programátoři – není zdaleka jisté, zda mohou fungovat v masovém měřítku. Aktuální **studie Světového ekonomického fóra** odhaduje, že jen čtvrtinu z 1,37 milionu dělníků, které má v následující dekádě plně nahradit automatizace, lze prospěšně přeškolit uvnitř soukromého sektoru. Zbytek se o sebe nejspíš bude nějak muset postarat sám, případně se spolehnout na pomoc státu.

Špičky shromážděné v Davosu o automatizaci rády hovoří jako o přírodní síle, nad níž nemají sebemenší kontrolu, podobnou hurikánu nebo vlně veder. Pokud prý nepřistoupí k bezodkladné automatizaci, konkurence je předběhne.

„Pokud se budou automatizaci bránit, bude to pro ně komplikace“, dodává Katy Georgeová, hlavní partnerka konzultační společnosti McKinsey & Company.

Automatizace světa práce ale – i přes nátlak akcionářů – samozřejmě stále zůstává lidskou volbou. A i když je snad jistá míra nezaměstnanosti způsobená automatizací nevyhnutelná, čeká na vysoce postavené představitele dotčených odvětví rozhodnutí, jak naložit se zisky z automatizace a umělé inteligence: zda takto nabyté prostředky rozdat zaměstnancům, nebo si je s akcionáři rozdělit mezi sebou.

Volba davoských elit – a tlak na to, aby jednali v zájmu pracujících a nikoliv ve svém vlastním – z nemalé části rozhodne, zda se z umělé inteligence stane nástroj pro dosažení vyšší produktivity nebo příčina další bolesti.

„Nestojíme před volbou mezi automatizací a ne-automatizací,“ uzavírá Erik Brynjolfsson, ředitel Iniciativy pro digitální ekonomiku při Massachusettském technologickém institutu.

„Rozhoduje se spíš o tom, zda využití technologie povede k většímu sdílení prosperity nebo ještě nerovnější koncentraci bohatství.

Úvaha Kevina Rooseho *The Hidden Automation Agenda of the Davos Elite* vyšla na stránkách *The New York Times* 25. ledna 2019.